

Utställningsutlåtande 2023-02-26

Fördjupad översiktsplan för havet i Tjörns och Orusts kommuner

Hur samråd och utställning bedrivits

Planhandlingarna har varit föremål för samråd enligt plan- och bygglagen under tiden 22 januari – 25 mars 2020. Under samrådet har inkommit 49 yttranden.

Planförslaget har varit på utställning under tiden 18 augusti till och med 21 oktober 2022 och har varit utställt i bägge kommunhusen. Under utställningen har inkommit 25 yttranden. Inkomna yttranden redovisas i sammanfattad form och besvaras i detta utställningsutlåtande. Yttrandena finns i sin helhet på kommunhuset i båda kommunerna.

Justeringar och ändringar i fortsatt planarbete

De inkomna yttrandena föranleder ingen omfattande omarbetning av förslaget, utan inriktningen ligger fast. De viktigaste förändringarna som föreslås i antagandehandlingen är:

- *Kommunernas syn på utveckling och förändring för de ytor som inte innehåller någon rekommendation förtydligas.*
- *Vindbruksområdet tas bort från handlingen.*
- *Området för algodling justeras så att det inte ligger på något område som omfattas av riksintresse för yrkesfiske.*
- *Handlingen kompletteras med ett resonemang om vilka områden som är olämpliga för kabeldragning utifrån kommunernas perspektiv.*
- *Planhandlingens kompletteras med resonemang kring hur kommunerna ser på fritidsbåtstrafikens och vattenbrukets behov och intressen och möjlighet till samexistens med riksintresset för friluftsliv.*
- *Planhandlingens kompletteras med information om att föreslagen färjeförbindelse mellan Tjörn och Kungälv i huvudsak följer befintliga farleder.*
- *Planhandlingens kompletteras med rätt information kring farleder som har varit felaktig.*
- *Området för vattenbruk vid Härmanö tas bort.*
- *Planhandlingens kompletteras med aktuell information kring de beslutade havsplanerna.*
- *Den webbaserade planhandlingens kompletteras med en möjlighet att själv välja kartlager.*
- *Planhandlingens kompletteras med information om särskilt skyddsvärda lokala bestånd av torsk, kolja och bleka i samma område som område R9a och att det behöver beaktas vid en lämplighetsprövning.*

- *Planhandlingen kompletteras med ett resonemang kring förslaget påverkan på miljö kvalitetsnormerna för havsmiljön.*
- *Planförslaget uppdateras med att EU beslutat om en ny strategi för biologisk mångfald 2030.*
- *R2-området utanför Hälleviksstrands hamn utökas söderut mot Bråtö.*
- *Planhandlingen kompletteras med de aktuella tillstånden för vattenbruk.*

Inkomna yttranden

Statliga instanser

1. **Länsstyrelsen Västra Götaland**
2. **Havs- och vattenmyndigheten**
3. **Statens geotekniska institut**
4. **Svenska kraftnät**
5. **Sveriges Geologiska Undersökning**
6. **Vattenfall**

Regionala instanser

7. **Västtrafik**
8. **Göteborgsregionens kommunalförbund**

Kommunala instanser

9. **Kungälv kommun**
10. **Stenungsunds kommun**

Föreningar

11. **Sollid södra samfällighetsförening och Sollids sportstugeförening**
12. **Sveriges Fiskares Producentorganisation**
13. **Tjörns naturskyddsförening**
14. **Röra Nordgård småbåtshamn**

Näringsliv

15. **Ellevio AB**

Privatpersoner

16. 1

Avstår svar

**Myndigheten för samhällsskydd och beredskap
Lantmäteriet**

Yttranden utan erinran

**Luftfartsverket
Polismyndigheten
Strömstads kommun
SBK Göteborgs stad
Tanums kommun
Sjöfartsverket**

Statliga instanser

1. Länsstyrelsen Västra Götaland

Länsstyrelsens uppfattning är att FÖP Havet inte på ett tydligt sätt har beskrivit hur intresseavvägningar ska göras när flera användningar sammanfaller. Länsstyrelsen är positiv till samexistens i de fall det är möjligt, men översiktsplanen hänskjuter i stor utsträckning sådana bedömningar till kommande planering och prövning. Länsstyrelsen noterar också att vissa vattenområden i FÖP Havet saknar användning. Länsstyrelsens bedömning är att förslaget ger relevant, om än något svag, vägledning för kommande planering och prövning.

Det finns frågeställningar som i stor utsträckning rör havet som hänskjuts till de kommunövergripande översiktsplanerna. Länsstyrelsen uppmuntrar till fortsatt fokus på dessa områden och ser fram emot att kommunerna redovisar frågeställningarna på ett tillfredställande sätt i kommande planer.

Länsstyrelsen bedömning är att berörda riksintressen enligt 3 och 4 kap miljöbalken i stort kan tillgodoses. För RI kulturmiljövård kan risk för påtaglig skada inte uteslutas till följd av föreslagen vindkraftsanläggning (R9b). För några av de intressen och framtidsvisioner som planen redovisar kan Länsstyrelsen i nuläget inte göra någon bedömning av möjlighet till samexistens med riksintressen. Förutom vindkraft gäller det områden för algodling (R5c) och färjeförbindelse (R12). Det som föreslås medverkar i stort till att miljö kvalitetsnormer enligt 5 kap miljöbalken följs. Frågor som berör mark- och vattenområden och som angår angränsande kommuner samordnas i stort på ett lämpligt sätt utifrån nu kända förutsättningar har kommunerna hanterat frågor om människors hälsa och säkerhet eller risken för olyckor, översvämning och erosion på ett tillfredsställande sätt.

- Länsstyrelsen noterar att vissa vattenområden saknar användning och därmed också rekommendationer. Det är oklart hur kommunerna ser på utveckling och/eller förändrad användning inom dessa områden. FÖP Havet är inte heller tydlig med hur riksintresse för friluftsliv ska tolkas vid önskemål om förändring i områden som i nuläget saknar användning i plankartan.

Kommentar:

Planhandlingen kompletteras inte med en ny bestämmelse, däremot förtydligas hållningen i de ytor som inte har särskilda bestämmelser. Kommunerna har inte sett efterfrågan, behov eller lämplighet för någon särskild användning i dessa områden utan här fortsätter pågående användning och bedömningen av framtida användning görs i förhållande till riksintressen, andra områdesskydd mm. Översiktsplanens inriktning är att stå fast vid de befintliga områdesskydden. Riksintresse för friluftsliv gäller i princip i hela havsområdet och särskilda förtydliganden har gjorts i förhållande till detta intresse.

- Länsstyrelsen bedömer att riksintresse yrkesfiske kan tillgodoses, men att intresseavvägningar i stor utsträckning kommer behöva ske vid

kommande planering och prövning av enskilda anläggningar/åtgärder.
Det gäller bland annat:

- Utpekade område för vindbruk (R9b)
- Kabelsträckning från område R9b till fastlandet
- Områden för algodling (R5c)

Kommentar:

Vindbruksområdet tas bort från handlingen och området för algodling justeras så att det inte ligger på något område som omfattas av riksintresse för yrkesfiske.

- Kartredovisningen av RI yrkesfiske under rubriken Hänsyn är felaktig. Redovisade områden i det öppna havet stämmer inte med aktuella områden.

Kommentar:

Kartorna uppdateras med korrekt information.

- Länsstyrelsen kan i nuläget inte utesluta påtaglig skada på riksintresse för kulturmiljövård (Pater Noster och Marstrand). FÖP Havet har en god redogörelse för hur en vindkraftsanläggning med verk upp till 120 meter inom område R9b kan förmodas visuellt påverka framför allt riksintressena Pater Noster och Marstrand i Kungälv kommun. Kommunerna har inte studerat om området är lämpligt för högre verk och har inte bedömt påverkan från högre verk. Bedömning av kumulativa effekter saknas. Länsstyrelsen delar kommunernas uppfattning att en utbyggnad av vindkraft inom området bör bedömas i ett större sammanhang tillsammans med eventuell utbyggnad av vindkraft i territorialhavet.

Kommentar:

Vindbruksområdet tas bort från handlingen.

- Länsstyrelsen vill lyfta att Havs- och vattenmyndigheten (HaV) under våren år 2022 har inlett ett arbete med att revidera havsplanerna i syfte att möjliggöra fler områden för energiproduktion. Bland annat är det troligt att fler områden i Västerhavet kommer att pekas ut för energiutvinning, vilket kan påverka förutsättningarna för att uppföra vindkraftverk inom utpekade område. Det är i sammanhanget olyckligt att FÖP Havet inte pekar ut lämpliga korridorer för placering av anslutningsledningar. För att skapa handlingsutrymme inför framtiden är det högst relevant att kommunerna tar med sig detta behov i fortsatt arbete med kommunövergripande översiktsplaner.

Kommentar:

Kommunerna har svårt att se att det är möjligt att i den fördjupade översiktsplanen peka ut lämpliga korridorer i havet enligt synpunkten. Handlingen kompletteras däremot med ett resonemang om vilka områden som är olämpliga utifrån kommunernas perspektiv. I övrigt kan de kommunövergripande översiktsplanerna komma att hantera anslutningspunkter på land.

Det finns ett behov hos kommunerna att få bättre nät och Fyrbodal och VGR arbetar med detta, vilket är en förutsättning i vad som är lämpliga anslutningspunkter. Här ser vi också att den snabba teknikutvecklingen har stor betydelse och vad som är lämpliga eller olämpliga platser för sådana korridorer är i hög grad föränderligt.

- Länsstyrelsen saknar en tolkning av hur kommunerna ser på fritidsbåttrafikens behov och intressen och möjlighet till samexistens med riksintresset för friluftsliv.

Kommentar:

Planhandlingen kompletteras med ett resonemang kring detta.

- Länsstyrelsen noterar att den föreslagna färjeförbindelsen (R12) i delar följer riksintresse kommunikationer (sjöfart), men att det inte kommenteras i planhandlingen. Det är oklart varför utpekandet av färjeförbindelsen i texten har gått från att redovisas som ett utredningsområde till att istället benämnas principiell sträckning.

Kommentar:

Planhandlingen kompletteras med information om att färjeförbindelsen i huvudsak följer befintliga farleder. Det tidigare utredningsområdet speglar en äldre översiktsplan som inte är aktuell längre.

- Kartredovisningen av RI kommunikationer (sjöfart), Farledsnr 12, 134 och 138, under rubriken Hänsyn är felaktig. Delar av farlederna saknas.

Kommentar:

Planhandlingen kompletteras med rätt information.

- Länsstyrelsen är tveksam till placeringen av ett område för vattenbruk (R5b) i anslutning till naturreservatet och Natura2000-området Härmanö. Placeringen är inte optimal sett till naturvärdena.

Kommentar:

Området för vattenbruk tas bort.

- Länsstyrelsens uppfattning är att planhandlingen kan förtydligas vad gäller det mellankommunala perspektivet och behovet av samordning med Kungälv kommun gällande vindkraftsutbyggnad (R9b).

Kommentar:

Vindbruksområdet tas bort från handlingen.

- Regeringen beslutade om de statliga havsplanerna den 10 februari år 2022. Länsstyrelsen noterar att FÖP Havet inte redogör för detta. Även om förändringarna i de beslutade havsplanerna är små jämfört med förslaget bör korrekt status framgå eftersom planerna överlappar varandra. För ökad tydlighet bör även planernas redovisade vattenanvändning jämföras och avvikelser motiveras. Den östra plangränsen för havsplanen för Västerhavet bör redovisas i plankartan.

Kommentar:

Planhandlingen kompletteras med rätt information.

- Det är positivt att kommunerna arbetar med FÖP Havet i ett digitalt format. Fördelen med digitala kartor är att kunna välja vilka kartlager som ska visas tillsammans då det underlättar förståelsen för och tolkningen av planens rekommendationer och riktlinjer. Tyvärr saknar utställningshandlingen denna möjlighet.

Kommentar:

Planhandlingen kompletteras med en sådan möjlighet.

2. Havs- och vattenmyndigheten

Regeringen beslutade om Havsplaner för Bottniska viken, Östersjön och Västerhavet den 10 februari 2022. Kommunernas planförslag bör uppdateras med hänvisning till beslutade havsplaner istället för förslag till havsplaner.

Kommentar:

Planhandlingen kompletteras med rätt information kring havsplanerna.

För vindbruksområdet anges att förutsättningen för vindbruk på platsen är att anpassning behöver ske för att möjliggöra samexistens med yrkesfisket. Havs- och vattenmyndigheten anser att dessa resonemang behöver fördjupas utifrån hur en sådan samexistens skulle kunna fungera, med fördel redan i den strategiska planeringen och inte minst i eventuella tillståndsprocesser.

Kommentar:

Vindbruksområdet tas bort från handlingen.

Myndigheten ser positivt på ansatsen att peka ut områden för möjlig utveckling av algodling samt därtill medföljande riktlinjer, men saknar en beskrivning av konsekvenserna för yrkesfisket.

Kommentar:

Området för algodling justeras så att det inte ligger på något område som omfattas av riksintresse för yrkesfiske.

Havs- och vattenmyndigheten arbetar tillsammans med Energimyndigheten inom ramen för ett regeringsuppdrag (N2022/00515) med att ta fram ett kunskapsunderlag för samexistens där bland annat samexistensen mellan energiproduktion och yrkesfiske respektive vattenbruk behandlas. Underlaget redovisas senast i februari 2023 och kan vara värdefullt i kommunernas fortsatta planering och arbete.

Kommunerna bör tydligare redovisa hur förslag om områden för prövning av vindbruk och vattenbruk kan förenas med friluftslivets intressen.

Kommentar:

Planhandlingen kompletteras med ett resonemang kring vattenbruk och friluftsliv.

I ett område söder om Svanesund är kommunerna positiva till att produktions- och testanläggningar för vågkraft och strömkraft prövas (R9a). I området finns särskilt skyddsvärda lokala bestånd av torsk, kolja och bleka. Även andra arter som piggvar och rödspätta är skyddsvärda i dessa områden. Området är därför permanent fredningsområde vilket behöver beaktas.

Kommunernas föreslagna bro- och färjeförbindelse bedöms preliminärt ha liten påverkan på fiskebestånden men frågan behöver utredas vidare i eventuella planerings- och tillståndsprocesser.

Kommentar:

Planhandlingen kompletteras med denna information.

Flera områden i kustvattnet vid Orust och Tjörn är också riksintresse yrkesfiske lekområden för torsk. Kommunernas förslag om utveckling av småbåtshamnar behöver beakta riksintresseområdena för yrkesfisket lekområden i kustvattnet och de tidigare nämnda skyddsvärda lokala bestånden.

Kommentar:

Vid varje ny hamnetablering görs alltid en prövning enligt miljöbalken. En avsikt med översiktsplanen är att möjliggöra åtgärder och lösningar för ett mer hållbart båtliv utan negativa miljöeffekter. Genom att ange områden som redan idag används av fritidsbåtstrafik och småbåtshamnar (R2), där en utökning av befintliga småbåtshamnar och relaterade utrymmen kan ske, avgränsas den lokala påverkan till områden som redan är påverkade. Planen föreslår dessutom att områden som är grundare än 6 meter inte ska förtätas eller att nyetablering ska ske där.

En hamnstrategi är ett styrdokument som Orust kommunen avser att ta fram.

I planförslaget finns beskrivningar om både vatten- och havsmiljödirektivet vilket är positivt. Miljökonsekvensbedömningen saknar dock en tydligare utvärdering av förslagets påverkan på miljökvalitetsnormerna för havsmiljön. I sammanhanget är det särskilt relevant att lyfta till exempel förslagen om ny bro- och färjeförbindelse, områden för prövning av vattenbruk och vindbruk samt utbyggnad av småbåtshamnar. Planeringen behöver utformas så att miljökvalitetsnormerna följs.

Kommentar:

Planhandlingen kompletteras med ett resonemang kring detta.

Planförslaget kan med fördel uppdateras med att EU beslutat om en ny strategi för biologisk mångfald 2030. Av den framgår bland annat att 30 procent av EU:s landyta samt 30 procent av havsområdet ska skyddas.

Kommentar:

Planhandlingen kompletteras med denna information.

3. Statens geotekniska institut

Den fördjupade översiktsplanen redovisar inte kommunens syn på geotekniska riskfrågor. Med anledning av detta kan inte SGI lämna synpunkter på hur frågan har hanterats i den fördjupade översiktsplanen.

Men vi vill uppmärksamma kommun och Länsstyrelsen på att det inom aktuellt planområde finns utpekade aktsamhetsområden med förutsättningar för skred i finkorniga jordar. Det finns även ett flertal stränder och kuststräckor med förutsättningar för erosion. Om detta ska hanteras i fördjupningen eller mer lämpligen bör hanteras i respektive översiktsplan överlåter SGI till Länsstyrelsen att bedöma.

Kommentar:

Noteras.

4. Svenska kraftnät

För att möta samhällets ökade behov av el behövs nya stora investeringar i elproduktion. De större vindkraftsprojekt som planeras utanför Orust och Tjörn kommer behöva ansluta till land för att produktionen av el slutligen ska nå användarna. Svenska kraftnät anser att det vore positivt om översiktsplanen kunde peka ut eventuella lämpliga korridorer för placering av anslutningsledningar till land. Det vore positivt om kommunen utreder detta och Svenska kraftnät anser att det bör utgöra underlag till den aktuella planen. Det är också viktigt att kommunen och Svenska kraftnät har en levande dialog för framtida eventuella ledningar.

Kommentar:

Se kommentar till länsstyrelsens yttrande ovan.

5. Sveriges geologiska undersökning

Vid utvecklingsarbeten där muddring och dumpning kan bli aktuellt hänvisar SGU till myndighetens rekommendationer om "Muddring och deponering av muddermassor i havet" samt till Havs- och vattenmyndighetens dokument om "Muddring och hantering av muddermassor".

SGU anser att kommunerna bör iaktta stor försiktighet om utbyggnad för rekreation och friluftsliv genomförs då detta kan komma att påverka de Natura 2000 områden som ligger inom kommungränserna. Grumling som orsakas av fritidsbåtar utgör en av de allvarligaste påverkansfaktorerna på marin flora och fauna och bör begränsas inom Natura 2000 områden. Sedimenten i dessa områden bör undersökas med avseende på miljögifter för att förhindra oönskad uppgrumling och spridning av förorenade sediment.

Uppförande av havsbaserad vindkraft bör utföras med stor försiktighet med avseende på säkerhet och miljö. Detta gäller såväl förberedande och undersökande verksamhet som anläggande, drift och återställande av verksamheten.

Kommentar:

Tjörn och Orusts kommuner håller med och synpunkterna noteras.

6. Vattenfall

Vattenfall har områdeskoncession inom delar av Orust kommun. Vattenfall har som innehavare en plikt att försörja alla slutkunder med el inom området.

Inom Orust kommun har Vattenfall regionnätledning (40-130 kV). Flytt och förändringar av regionnätet är tidskrävande och kostsamt. Eventuell flytt och förändringar av befintliga elanläggningar utförs av Vattenfall men bekostas av exploitören.

Vid detaljplansplanering och bygglov m.m. i närheten av Vattenfalls anläggningar och fastigheter är det viktigt att kontakta Vattenfall.

Kommentar:

Noteras.

Regionala instanser

7. Västtrafik

En bärande tanke för kollektivtrafikens utveckling är att kraftsamla i ett fåtal stråk, i vilka trafikutbudet kan vara ett förstahandsval för främst arbets- och studieresor. För Tjörn och Orusts kommun är det främst Tjörn och Orust Express med anslutning till Bohuståget som utgör kollektivtrafiken i stråket. I nuläget bedöms inte resurserna och resandeunderlaget motivera en utvecklad kompletterande färjetrafik mellan Tjörn och Kungälv kommuner så som föreslås som planeringsstrategi. I det regionala trafikförsörjningsprogrammet finns heller inget utpekade stråk via vattnet mellan Tjörn och Kungälv kommun. Planeringsstrategin om att komplettera stråket på land med ett kollektivtrafikstråk till havs stöds alltså inte idag av några regionala strategier för kollektivtrafiken, men det kan finnas intressen att trafikera för kommersiella båtaktörer, inte minst som en del av besöksnäringen.

Planeringsstrategin som anger att platser som kopplar samman kommunikation mellan land och hav under hela året ska värnas och stärkas osv, ser Västtrafik som positivt då det ger möjlighet att koppla ihop olika trafikslag, service.

För Västtrafiks del är det slutligen viktigt att de hamnar och övrig färjeinfrastruktur i området inom planen, som Västtrafik nyttjar för den allmänna kollektivtrafiken, värnas så att verksamheten fortsatt kan bedrivas på ett effektivt och trafiksäkert sätt. På de platser i området där Västtrafik bedriver kollektivtrafikverksamhet är det därför extra viktigt med tidiga samråd i planarbeten och samsyn kring utveckling så att färjeverksamheten eller busstrafiken kopplad där till, inte försvåras eller hindras.

Kommentar:

Tjörns kommun ser en utvecklad färjeförbindelse till och från Kungälv som en möjlighet inte enbart för besöksnäring utan även för arbetspendling med anslutning till expressbuss på Kungälvssidan, och därmed en avlastning av trafiken på Tjörnbron. Kommunen lyfter denna idé i såväl kommunomfattande översiktsplan som i kommunal trafikstrategi. I aktuell handling redovisas färjelinjen mellan Tjörn och Kungälv som en principiell linjesträckning mellan Rönnäng och Rökan istället för utredningsområdet som fanns med i samrådsförslaget.

Exakt hur genomförandet ska gå till eller vilka verksamhetsutövare som blir aktuella återstår att utreda i fortsatt planering, i samverkan med Kungälv kommun och övriga berörda aktörer.

8. Göteborgsregionens kommunalförbund

GR ser det som positivt att denna typ av samarbeten kring översiktlig planering kommer till stånd, då detta ligger i linje med det regionala planeringsperspektivet, samt möter upp de gränsöverskridande utmaningar som återfinns i just kustzonen. GR menar vidare att det är viktigt att balansera de kulturella, ekologiska och ekonomiska aktiviteter som sker i kustzonen

samt att säkra kustzonens tillgänglighet, något som speglas i den Fördjupade översiktsplanens utformning.

GR har tidigare svarat på planförslaget i samrådsskedet, enligt beslut i GR:s förbundsstyrelse 2020-04-03. GR lyfte då att det är viktigt att tydliggöra kopplingen mellan land och hav, säkra tillgängligheten till kustzonen, och betonade kopplingen som planförslaget gjorde mellan samhällsplanering och maritima näringar.

Att det regionala perspektivet lyfts i utställningshandlingen anses vara av vikt enligt GR, och att kopplingar görs till statlig havsplanering kan troligen komma att underlätta för framtida lokal, regional samt nationell samverkan.

När det gäller ämneskategorin *Natur och Kultur* ser GR det som positivt att områden som pekar på särskild hänsyn till områdenas höga naturvärden implementerats i planen, ett val som överensstämmer med Havs- och Vattenmyndighetens havsplan, likväl som GR:s överenskommelse sex (6) i Fördjupad strukturbild för kustzonen som lyder ” Vi är överens om att använda havet och kusten på ett långsiktigt hållbart sätt som bidrar till ekosystem i balans”. Att ett utredningsområde för fiskefritt vatten föreslås ser GR som angränsande till överenskommelse sex (6) i GR:s Fördjupad strukturbild för kustzonen. Att kompletterande karta som visar på den visuella påverkan på riksintressena Måseskär, Pater Noster och Marstrand bedömer GR leder till ett mer välvägt planförslag, samt till ett stärkande av det regionala perspektivet.

I *Friluftsliv och besöksnäring* samt *Transporter* ser GR det som positivt att stort fokus ligger på att stärka tillgängligheten till kustzonen likväl som att geografiskt planlägga friluftaktiviteter.

Att ta till vara på potentialen som finns i de *maritima näringarna* är viktigt för kustzonens utveckling, enligt GR.

GR ser positivt på att kommunerna kopplar samman samhällsplanering med näringslivsutveckling i kustzonen och tydligt visar på den komplexitet som finns i balansen mellan ekonomisk utveckling, dess olika maritima inriktningar och bevarande av de kulturella och ekologiska värden som utvecklingen är beroende av.

Att konsekvensbedömning har kompletterats med en karta över visuell påverkan på riksintressen från vindbruksområdet bedömer GR vara stödande för en utveckling i balans med kulturella och sociala värden i området. Även den justering som gjorts rörande utpekade områden för visst vattenbruk för att ge hänsyn till rekreationsvärden och farleder av riksintresse anser GR leda till ett än mer hållbart och välvägt planförslag, i linje med överenskommelserna i GR:s Fördjupad strukturbild för kustzonen. Vidare pekar åter GR på att tillgången till havsnära verksamhetsområden, lokala landningsplatser och kajer är viktiga att värna, något som också lyfts i den fördjupade översiktsplanen. Att områden för dumpning har tagits bort från den fördjupade översiktsplanen bedömer GR delvis kan peka på ett regionalt eller statligt behov av samordning för att angripa utmaningen med dumpning för kommunerna längs kusten.

Kommentar:

Tjörn och Orusts kommuner vill lyfta fram att GRs kustzonsarbete varit till stor hjälp i framtagandet av FÖPen och är glada över att GR delar planhandlingens inriktningar.

Kommuner**9. Kungälv kommun**

FÖPen har tidigare varit på samråd och Kungälv kommun yttrade sig då positivt över förslaget. Det kommunala samarbetet i havsmiljöfrågor inom 8 Fjordar lyftes fram samt att Kungälv ser fram emot att fortsätta jobba gemensamt med Tjörns kommun och 8 Fjordar för att få till stånd ett utökat fiskefritt område, i enlighet med den fördjupade översiktsplanens förslag. Avseende transportinfrastrukturen yttrade kommunen sig positivt över en utveckling av personfärjetrafik mellan Tjörn och Kungälv. Dessutom uttryckte sig kommunen positivt över att dumpningsplatser pekades ut även om dumpning bör undvikas i det längsta så kan det vara nödvändigt. Förvaltningens bedömning är att man nu i granskningsskedet inte har något ytterligare att tillägga och att kommunstyrelsens beslut samt tjänsteutlåtande lämnas som remissvar.

Kommentar:

Noteras.

10. Stenungsunds kommun

Stenungsunds kommun lämnade ett yttrande i ärendet i samband med samrådet och står fast vid kommunens tidigare yttrande. Bedömningen är att förslaget till större delen stämmer överens med den dialog och de samarbeten som finns inom 8+fjordar i frågor om natur och kultur samt KUSTO, kustkommunernas infrastrukturplanering i trafikfrågor.

En farhåga är dock att förslaget som berör det geografiskt utpekade området för utveckling av marin energi, R9, vid Svanesund kan ha en negativ påverkan på havsmiljön. En sådan anläggning vid Svanesund kan komma att påverka strömhastigheten i det redan känsliga området. Det finns i dagsläget problem med syrebrist och bottendöd vilket riskerar att förvärras ytterligare vid etablering av en sådan anläggning som föreslås. Stenungsunds kommun anser att den föreslagna åtgärden är olämplig och att förslaget motverkar det mångåriga arbetet inom 8+fjordar som går ut på att återupprätta den ekologiska balansen i kustområdet.

Ytterligare ett medskick från Stenungsunds kommun är att på ett övergripande plan se över möjligheterna till att utveckla laddinfrastruktur för olika typer av fartyg. Frågan hanteras lämpligtvis på en regional nivå och med ett mellankommunalt perspektiv inom den fysiska planeringen. Frågan kan också kopplas ihop med de utpekade transportstråken inom den regionala strukturbilden för kustzonen.

Kommentar:

Området kan ha goda förutsättningar för tester av system, prototyper och komponenter med fokus på strömmande vatten då området är skyddat och

tidvattenrörelser dominerar. Tjörn och Orust ser att det är viktigt att pröva frågan på platsen om det finns intresse och ser samtidigt, som Stenungssund, att en testbädd kräver noggsamma miljökonsekvensanalyser för att säkerställa att fjordmiljön inte försämras. En sådan anläggning kommer att föregås av en prövning enligt miljöbalken där samtliga aspekter kommer att genomlysas.

Tjörn och Orust ser också att frågan om laddinfrastruktur lämpligen hanteras på en regional nivå. Rumsligt sett kan frågan komma att hanteras i de kommunövergripande översiktsplanerna.

Föreningar

11. Sollid södra samfällighetsförening och Sollids sportstugeförening

Genom muddring för hamnanläggningen vid yachtklubben och tippning av dessa muddermassor vid Trindholmen har omfattande mudderslamdrift uppstått i Sollidsbukten. Det åvilar sannolikt kommunen att i samråd med länsstyrelsen se till att buktens bottnar återställs som ett viktigt uppväxtområde för fisk med god vattenmiljö. Föreningen rekommenderar att sådana krav införs i planprogrammet.

Översiktsplanen bör föreskriva att fartbegränsning till förslagsvis 5 knop införs på vattnet i Sollidsbukten, för att skydda djur och växter i vattnet och på yngelbottnarna samt fågellivet i bukten och på öarna. Farten bör begränsas innanför en linje från Björnstensholmens södra udde, via Trindholmens västra udde till Nabbingens västra udde. Eventuellt krävs också ankringsförbud för att skydda bottnarna och de många kablar och rörledningar som finns där, liksom tillträdesförbud på vissa öar under häckningssäsong.

Ett mindre område direkt utanför Hälleviksstrands hamn har avsatts som R2 fritidsbåtstliv. Föreningen föreslår i första hand att detta område utökas till hela inomskärsområdet mellan Porsnäs i norr och Bråtö i söder. I andra hand föreslår föreningen att ett R2-område även införs för inomskärsområdet mellan Bråtö och Mollön av motsvarande skäl som ovan. Detta andra område borde också, med tanke på att det fortfarande är ett av de få oexploaterade områdena längs kusten, vara lämpligt att avsätta som naturreservat tillsammans med öarna mot Käringöfjorden utanför.

Söder om Hälleviksstrand har översiktsplaneförslaget angivit två områden som R5b, lämpliga för vattenbruk avseende musslor och ostron. Föreningen menar att dessa två lokaliseringar är olämpliga med tanke på den mycket omfattande fritidsbåtstrafiken, inte minst vid segling som kräver fria vattenytor för kryss.

Kommentar:

Länsstyrelsen och Havs- och vattenmyndigheten kan ge dispens för dumpning i vatten om det kan ske utan att människors hälsa och miljön riskerar att skadas. Länsstyrelsen i respektive län prövar dumpningsärenden i länets inlands- eller kustvatten det kan inte planhandlingen hantera. Länsstyrelsen beslutar även om fartbegränsning samt förbud mot ankring.

Kommunerna tycker att det är lämpligt att utöka R2-området söderut mot Bråtö och kompletterar planhandlingen med detta. Vi ser samtidigt att det är viktigt att avsätta

områden som kan vara lämpliga för vattenbruk och låter de som finns i handlingen ligga kvar.

Även frågan om att avsätta området Bråtö, Mollön och öarna mot Karingöfjorden som naturreservat är en bra idé. Det skulle kunna vara lämpligt som kommunala reservat men det krävs, förutom ett politiskt beslut, ett relativt omfattande dialogarbete, både internt inom kommunen och med markägarna, för att klarlägga möjligheterna för detta.

12. Sveriges Fiskares Producentorganisation

SFPO uppskattar tydliggörandet av att yrkesfisket är viktigt på både Tjörn och Orust. Man anser dock att introduktionen i avsnitt 1 ger en missvisande och alldeles för negativ bild vad gäller yrkesfisket. Basnäringen yrkesfiske har definitivt inte försvunnit från kommunerna. Många framgångsrika och duktiga fiskelag har idag sin bas i kommunerna och det gäller för övrigt inte bara demersalt fiske, utan även pelagiskt fiske.

I det fjärde stycket i avsnittet sägs alldeles för negativistiskt att bestånden överutnyttjas, detta är inte en bild som vi kan dela vad gäller demersalt fiske. Det kan inte vara riktigt att dra slutsatsen att det är svårt att se att fiskenäringen kan växa, särskilt så mot bakgrund av den stora och växande efterfrågan på fiskets produkter. Dagens moderna yrkesfiske vill inte, och kommer aldrig att medverka till, att någon utfiskning av arter sker.

SFPO värdesätter prioriteringen att det är viktigt att det finns goda förutsättningar för ett livskraftigt fiske med lokal anknytning samt att värnandet av hamnar och havsnära verksamheter där yrkesfisket kan fortleva och utvecklas är viktiga i samhällsplaneringen. Det är viktigt att kommunerna i sina verksamheter underlättar förutsättningarna för fiskeföretagens verksamheter.

Upplysningsvis vill SFPO informera om att diskussioner förs mellan yrkesfisket och den marina vindkraftsindustrin (i regi av Jordbruksverket och Havs- och vattenmyndigheten) i syfte att möjliggöra för samexistens för vindkraftsparker som etableras till havs. Varje marin vindkraftspark på västkusten kommer att försämra förutsättningarna för yrkesfisket och kommer att minska möjligheterna att bedriva yrkesfiske.

Kommentar:

Att antalet yrkesfiskare har minskat sedan mitten av 1900-talet är klart. Samtidigt är kommunernas mandat för styrning av fisket begränsat men Tjörn och Orust vill med översiktsplanen och rekommendationerna tydliggöra sin viljeriktning och insikten om att yrkesfisket innehåller både en miljöpåverkan och ett stort värde för kommunerna. Detta är också synpunkter som framförs i arbetet i sammanslutningen Fiskekommunerna där kommunen deltar. Fisket får också en större betydelse i det arbetet som intensifierats och som handlar om Sveriges förmåga att producera mera inhemska livsmedel.

Rekommendationerna innehåller därför en hänsyn till det befintliga yrkesfisket i utsjön, hänsyn till befintliga fredningsområden och en avsikt om att utreda ytterligare fredningsområden för fiskebegränsningar.

13. Tjörns Naturskyddsförening

TNF anser att den aktuella planen inte kommer, om den genomförs, att bidra till att de svenska miljömålen nås. Detta beror på flera bidragande faktorer.

Grundläggande, icke behandlade, utgångspunkter utgörs av att kommunernas befolkning förutsätts öka och att tillväxten antas fortsätta. Detta är inte förenligt med havets behov av minskade miljöbelastningar. Flera decenniers erfarenheter visar att teknikutveckling och effektiviseringar inte håller jämna steg med befolkningsutveckling och ekonomisk tillväxt, denna obalans skapar i stället ökade energi- och materialflöden som i sin tur leder till ökad miljöpåverkan i havet. Flödena omfattar ökade emissioner från transportsystemet, ökade utsläpp av näringsämnen, och en ökande kemikalieförening.

Planen bortser också ifrån den aktuella och allvarliga miljösituationen i havet, att människans verksamhet behöver hålla sig inom de planetära gränserna, den tar heller inte som en utgångspunkt att förvaltningen av havet bör ske utifrån ett ekosystembaserat perspektiv.

Tvärt emot vad TNF anser föreslås i planen stora områden för fiske och mycket begränsade områden till havsbaserad vindkraft. De potentiella möjligheter att på sikt gynna fisket genom att upplåta områden för havsbaserad vindkraft, som då skyddas från fiske, återfinns inte i planen. TNF menar att en utveckling av havsbaserad vindkraft också skulle kunna gynna kommunernas energiförsörjning och arbetsmarknad.

TNF drar alltså slutsatsen att planen kommer att missgynna nuvarande och kommande innevänares välfärd genom att miljötillståndet i havet inte kommer förbättras beträffande flertalet enskilda parametrar. Tjörns och Orusts fantastiska natur, och relaterade kulturvärden, skyddas inte tillräckligt väl av FÖP Hav Tjörn Orust.

Kommentar:

Kommunerna delar inte slutsatsen om planförslagets konsekvenser. De förslag som redovisas i översiktsplanen handlar till stor del om att möjliggöra lokala näringar knutna till havet som marina livsmedel, marin energi och turism och friluftsliv samtidigt som natur- och kulturvärdena tas till vara. Kommunernas inställning är att den översiktliga planering som sker i kommunerna möjliggör en mark- och vattenanvändning som är bättre än om planeringen inte gjordes, en mer ändamålsenlig användning på en bättre plats. Denna planhandling är dock avgränsad till att behandla vattenområdena inom kommunerna. Samtidigt arbetar både Tjörns och Orusts kommuner med nya kommunövergripande översiktsplaner och där behandlas till exempel bostadsförsörjningsfrågan.

Som skrivs i planhandlingen leder några av åtgärderna i planen till en viss miljöpåverkan. De åtgärder som bedömts ge störst påverkan på miljön är åtgärder för transporter (broförbindelse och färjeförbindelse). Dessa bedöms som mest ge måttliga konsekvenser för naturvärden. För övriga miljöaspekter bedöms dessa åtgärder ge små till positiva konsekvenser. De positiva konsekvenserna uppstår för hälsa och säkerhet då de innebär en avlastning av befintlig transportinfrastruktur i området och bättre spridning av utsläpp till framför allt luft, samt för friluftslivet till följd av att områdena tillgängliggörs. I övrigt bedöms de föreslagna åtgärderna i planen inte medföra mer än små negativa konsekvenser för någon miljöaspekt.

Översiktsplanen bedöms också stödja uppfyllande av miljö kvalitetsnormer och nationella miljö kvalitetsmål, men vidare arbete krävs i samband med tillståndsansökningar för föreslagna åtgärder.

I planförslaget är användningen av vattenområdet mer anpassat till de förutsättningar som finns, vilket bidrar till en positiv påverkan på flera av aspekterna, jämfört med nollalternativet. Genomförandet av planen bedöms också leda till en ökad samverkan mellan Tjörn och Orust med avseende på kusten och havet, jämfört med nollalternativet, vilket också har betydelse för en hållbar vattenanvändning och minskad miljö påverkan i området.

När det gäller yrkesfisket vill kommunerna tydliggöra sin viljeriktning samt insikten om att yrkesfisket innehåller både en miljö påverkan och ett stort värde för kommunerna. Rekommendationerna innehåller därför en hänsyn till det befintliga yrkesfisket i utsjön, hänsyn till befintliga fredningsområden och en avsikt om att utreda ytterligare fredningsområden för fiskebegränsningar. Kommunernas mandat för styrning av fisket är begränsat och de områden TNF syftar på är av staten utpekade riksintresse för yrkesfiske. Kommunerna har med detta sagt mycket svårt att föreslå havsanvändningar som begränsar yrkesfisket (exempelvis vindbruk) inom de områden som är av riksintresse för yrkesfisket, vilket är större delen av kommunernas utsjöområde. Området är särskilt svårt att nyttja för just vindbruk då det även är av riksintresse för totalförsvaret.

Samtidigt lyfter Länsstyrelsen i sitt yttrande att Havs- och vattenmyndigheten (HaV) under våren år 2022 har inlett ett arbete med att revidera havsplanerna i syfte att möjliggöra fler områden för energiproduktion. Bland annat är det troligt att fler områden i Västerhavet kommer att pekas ut för energiutvinning. Beroende på hur den statliga planeringen landar gällande energiproduktion till havs, kan även kommunernas framtida havsplanering komma att se annorlunda ut.

14. Röra Norgård småbåtshamn

Enligt Länsstyrelsen för Västra Götalands vattenbruksplan för marina områden är Stigfjorden mindre lämpligt för musselodlingsverksamhet. Vidare blir odlingarna ett betydande ingrepp på kulturlandskapet då de är förfulande och påtagligt stör landskapsbilden. Föreningen begär därför på ovanstående grunder att område för odling NV Köleröds holme utgår ur översiktsplanen då det är högst olämpligt till odling samt saknar odlingstillstånd samt att översiktsplanen ändras så att övriga befintliga odlingslägen flyttas närmare land eller utgår.

Kommentar:

Planhandlingen kompletteras med de aktuella tillstånden för vattenbruk.

Ett tillstånd för vattenbruk söks hos Länsstyrelsen i det län som odlingen ska ligga. Kommunerna har i planhandlingen pekat ut ett antal platser som är lämpliga att pröva för vattenbruk. Det finns inga sådana områden i Stigfjorden då även kommunerna ser att fortsatt utveckling av vattenbruk måste ske med stor hänsyn till de mycket stora naturvärdena här.

Länsstyrelsen får del av yttrandet i och med utlåtandet.

Näringsliv

15. Ellevio AB

Ellevio har för avsikt att förstärka elnätet på öarna genom att förlägga två nya 130 kV-kablar mellan fastlandet och öarna. Kablarna förläggs mellan Stenungssund och Myggenäs. Den preliminära sträckningen visar att nya ledningarna kommer att vara belägna inom ”R7c – fiskeförbud för torsk, kolja och bleka hela året, tillåtna redskap är handredskap, skaldjursburar, musselskrapor.” och inom ”R2 – Områden för fritidsbåtar”. Ellevio utreder eventuellt behov av ankringsförbud invid de nya ledningarna.

Ellevio anser att den fördjupade översiktsplanen inte begränsar möjligheterna att genomföra projektet eller att drifta och förvalta ledningen.

Kommentar:

Tack för informationen, den noteras.

Privatpersoner

16.

För att ge den ganska splittrade verksamheten ”havsöring” en status så föreslås att ”havsöring” klassas som Maritim näringsverksamhet.

Havsöringen är problematisk genom att den kräver olika miljöer i olika skeden av sina liv. Diken och bäckar på Orust och Tjörn bör inte byggas igen så att havsöringens uppväxtområden minskar.

Kommentar:

Kommunerna håller med om vikten av havsöringen för en livskraftig kustzon. De åtgärder som föreslås är dock inte aktuella att hantera i denna fördjupade översiktsplan som är avgränsad till att behandla havsområdena inom kommunerna.

Kommunerna ingår i bland annat i 8+ffjordarsamarbetet. Havsöringen har en central betydelse i 8+ffjordars arbete. Det arbete som 8+ffjordar gör med att buffra vatten i landskapet, ta bort vandringshinder och annat har havsöringen i fokus.

Även arbetet som sker inom LEVA Orust handlar om att minska läckaget av näring ut i havsmiljön och stärka biodiversiteten i vatten- och havsmiljön, vilket har en positiv inverkan på havsöringens livsmiljö.